

JDJ 36. ročník
Přehlídka otevřená všem
KUKÁTKO

Odposlechnuto 8. 5. 2026
Lukášem Frydrychem

Činohra Skaláček Tisá - Za všechno můžu já aneb starý bílý muž D. Jacobs a M. Netenjakob,

Starý bílý muž za naše problémy nemůže

Činohra Skaláček Tisá se během svátečního odpoledne postarala o důstojné zahájení 36. ročníku Josefodolského divadelního jara. Světová premiéra hry proběhla na jaře roku 2024. Tisá byla první, kdo se textu chopil na českých jevištích (byť se oficiálně uvádí, že tak provedli profesionálové ve Zlíně, ti však premiérovali až o pár měsíců později).

Dramaturgicky jde o velmi zajímavé téma – hyperkorektní genderový chaos s bojí o moc, přitom společným cílem má být hlavně lidská slušnost. Text je psaný generačně, ovšem herci a herečky jsou (+- a také až na jednu výjimku) věkově podobní. Což je na jednu stranu pochvalné a inovátorské, vše působí objektivně a funkčně. Na druhé straně však vzniká divadelní nepřesnost, protože se hůře věří tomu, že generačně odlišné postavy řeší skutečné problémy svého světa (starý bílý muž a jeho o poznání mladší zaměstnanci).

V případě Činohry z Tisé však není důležité, kolik hercům je, ale jak hru zahrají. Pak je výpověď silná a jemným humorem a ironií volají po návratu k normálnosti. Typové obsazení a kostýmní složka je přesná. Herci vládou konverzačním řemeslem a slyší na sebe. Druhá polovina představení byla oproti začátku o poznání lehčí a svižnější. Pravděpodobně zapůsobila přehlídková nervozita.

Scéna zasazuje děj do smuteční síně. Možná by stálo za úvahu posunout židle pro pozůstalé, aby nezakrývaly další prvky na jevišti a celý prostor se otevřel. Postavy by pak k řečnickému pultu mohly nastupovat jednotně z levé strany (z pohledu diváka), aby nebylo rušivé přelézání v prostoru mezi pultem a katafalkem (stolkem s urnou a fotkou).

Text vede herce k tomu, aby komunikovali s diváky, kteří se v jednom okamžiku proměnili ve smuteční hosty na pohřbu. Promlouvání k publiku, tedy účelové porušení pomyslné čtvrté stěny, musí být přímé a konkrétní.

Lektorský sbor nebyl jednotný, jak vnímat, a případně řešit, zpěv na konci. Tisá zvolila audio nahrávku, což je samozřejmě legitimní, ale hlas zpěvačky by měl více odpovídat hlasu herečky. Nebo lze překonat ostych a zpívat na scéně, byť by zpívání nebylo tak přesné a čisté.

Divadlo je týmový sport, u komedií to platí dvojnásob

Páteční večerní hrací čas měl domácí soubor s italskou komedií Kaviár nebo čočka. Hra patří do ranku takzvaného italského neorealismu, který se, krom jiného, dotýkal sociálních rovin. Žádá si, aby byl zobrazovaný reálný život. Josefodolští by si měli lépe pojmenovat, respektive připomenout, v jakém žánru a stylu tvoří. Následující myšlenky z rozboru jsou univerzálně platné pro všechny divadelníky.

S komedií úzce souvisí rytmus hry a (pocitová) délka představení. Komédie, natož italská, potřebuje rychlý a svižný rytmus. Italština je rychlý jazyk a reakce na řečené si žádá návaznost. Veškerá hlubší psychologie musí stranou, tempo hry skvěle zakrývá nelogičnosti textu či překladu. Řeč musí dávat důraz pouze na jednu věc (myšlenku) ve větě, jinak se projevy postav slévají a herecké prostředky zůstávají v rovině. Slovy jednoho lektora (R. V.) musí být italská komedie jako neustále čerstvý letní perlivý nápoj, nikoli jako táhnoucí se likér.

Pokud se v textu škrtá, musí být zachované i zdánlivě nesourodé souvislosti. Například invalidní vozík je ve hře kvůli dědečkovi. Tato postava však v provedení domácího J. K. Tyla chybí. Škrt je v pořádku, ale pak není jasné, kde se vzal a k čemu slouží vozík v domácnosti.

Herci by se měli přestat bát na sebe sáhnout, dotknout se, obejmout se,... a tím ve své postavě více intrikovat, dávat si znamení, udávat příběh, prozrazovat nevyslovené. Do komedie nepatří lyrická a decentnost.

„Itálie“ dává velký prostor fantazii pro scénu, kostýmy a líčení. Obecně musí každý, kdo se pustí do italské komedie, využít vše, co ho napadne – prudší gesta, výraznější masky, sepjaté natočené vlasy a cokoli dalšího, co podpoří dravost, hravost a koneckonců i erotičnost.

